

Frumkvöðlastarf er mikilvægt í félagsráðgjöf

*Valgerður Halldórsdóttir, MA, félagsráðgjafi,
ræðir við Guðbjörgu Eddu Hermannsdóttur og Sigurlaugu
Hauksdóttur, Félagráðgjafa ársins 2012*

**Guðbjörg Edda
Hermannsdóttir,
MA, skólafélagsráð-
gjafi Selásskóla**

**Sigurlaug
Hauksdóttir,
MA, félagsráðgjafi
hjá Embætti
Landlæknis og á
LSH**

Verkefnið „Tölum saman – samskipti foreldra og ungs fólks um kynlíf“, sem Guðbjörg Edda Hermannsdóttir og Sigurlaug Hauksdóttir hafa þróað ásamt Dagbjörtu Ásbjörnsdóttur mannfræðingi, hefur hlotið verðskuldaða athygli allra þeirra sem láta sig kynheilbrigði ungs fólks varða. Meginmarkmið verkefnisins er að byggja brú á milli foreldra og unglunga í umræðunni um kynlíf. Að sögn þeirra Guðbjargar og Sigurlaugar er mikilvægt að umræða um kynlíf sé eðlilegur hluti af uppeldinu, en með því leitast þær meðal annars við að sporna við klámvæðingunni sem því miður er allt of áberandi hér á landi. Fræðslan á sér stað í 7.-10. bekk grunnskóla, og ýmist þiggja foreldrar og unglunga hana saman eða hvor hópur fyrir sig. Þátttakendur fá jafnframt bæklinga í hendur sem þær hafa samið, annars vegar fyrir foreldra, hins vegar fyrir unglunga. Nefnast þeir „Samskipti foreldra og barna um kynlíf“ og „Kynlíf – unglingar“. Frá árinu 2002 hafa þær stöllur haldið hátt á annað hundrað fyrirlestra í skólum og engin lát er á eftirspurn enda þörfin mikil að þeirra sögn.

Kveikjan að verkefninu

Kveikjan að verkefninu var sú að í starfi sínu sem

félagsráðgjafar höfðu þær unnið með ungu fólki sem var að takast á við neikvæðar afleiðingar kynlífs. Sigurlaug starfaði með HIV-smituðum og á Neyðarmóttöku vegna nauðgunar þar sem leiðir þeirra Guðbjargar lágu saman. Guðbjörg starfaði þá á Kvinnasviði Landspítalans með verðandi ungum mæðrum og konum sem voru að koma í fóstureyðingu. Með verkefninu vilja þær efla umræðu foreldra og unglunga um kynlíf og auðvelda þannig ungmennum að leita til foreldra sinna eftir stuðningi ef á þarf að halda, t.d. vegna ótímabærrar þungunar eða nauðgunar. Viðtökur hafa verið framar hjörtustu vonum.

Við þurfum að vera lausnamiðuð

Þegar rétt er við Guðbjörgu og Sigurlaugu leynir

Hvers vegna þurfa börn og unglingar að fræðast um kynlíf?

„Kynlíf er eðlilegur hluti af lífinu. Kynfræðsla fyrir börn og unglunga gerir þeim betur kleift að takast á við eigin tilfinningar og taka ákvarðanir sem stuðla að eigin kynheilbrigði. Með aukinni fræðslu eru unglingar betur undir það búinir að takast á við þann félagslega þrýsting sem er í umhverfinu og þeir eru líklegri til að geta myndað gott og heilbriggt ástarsamband í framtíðinni. Þekking á kynlífi getur hjálpað þeim að vernda sig gegn kynferðislegri misnotkun og fyrir því að misnota aðra.“

Úr bæklingnum *Samskipti foreldra og barna um kynlíf*

sér ekki að hér eru fagmenntaðar hugsjónakonur á ferð og lausar við allan vandræðagang gagnvart viðkvæmu málefni þegar kemur að því að finna úrræði. Að þeirra sögn er mikilvægt að félagsráðgjafar beiti sér fyrir nýjum úrræðum hvort heldur er innan eigin vinnustaðar eða utan hans. Slíkt kostar oft mikla vinnu í fyrstu og ekki við því að búast að allt gangi eins og í sögu. Það má þó ekki verða til þess að fólk gefist upp við góð verkefni. Félagsráðgjafar vita hvar skórinn kreppir og því telja þær Guðbjörg og Sigurlaug mikilvægt að þeir beiti sér fyrir lausnum félagslegra vandamála og séu óhræddir við að kynna hugmyndir sínar meðal starfsfélaga, annars fagfólks og stjórnmalamanna sem stýra fjárveitingum.

Félagsráðgjöf felur í sér margvísleg tækifæri

„Það er ánægjulegt að starfa við félagsráðgjöf, að hafa t.d. átt frumkvæði að því að byggja upp kvennaathvarf í Noregi, þegar mér fannst óvenju margar konur sem beittar höfðu verið ofbeldi koma á skrifstofuna til mín í félagsþjónustunni þar. Það var einnig dýrmæt reynsla að byggja upp ýmis úrræði fyrir heyrnarlaus börn þegar ég vann með þeim, svo að þau gætu tekið þátt í samfélaginu á borð við heyrandi börn. Mjög margbreytileg störf með HIV-jákvæðum eins og

kreppu- og hópavinna, fyrirlestrar, greina- og bæklingsgerð og stundakennsla við Háskóla Íslands hefur einnig verið mjög gefandi,“ segir Sigurlaug sem er þakklát fyrir að hafa fengið tækifæri til að starfa á svo fjölbreyttan hátt með ólíkum hópum fólks.

Guðbjörg Edda hefur heldur ekki látið sitt eftir liggja en hún starfar jafnframt við skólafélagsráðgjöf. Í skólum eru mörg verkefni fyrir félagsráðgjafa, einkum þau sem tengjast samskiptum milli nemenda. Guðbjörg hefur meðal annars beitt sér fyrir hópastarfi meðal nemenda, unnið markvisst að eineltismálum og handleiðslu fyrir kennara, og hefur þessi vinna átt sinn þátt í að skapa betri skólabrag. Ásamt tveimur öðrum höfundum hefur Guðbjörg einnig samið handbók fyrir kennara um kynfræðslu í framhaldsskólum.

Óhætt er að segja að þær Sigurlaug og Guðbjörg Edda séu frumkvöðlar á sínu sviði, þær eru bæði reiðubúnar til að prófa nýjar leiðir og þróa úrræði í störfum sínum sem félagsráðgjafar. Þær eru öðrum félagsráðgjöfum góð hvatning til að gera slíkt hið sama. Eldmóður getur verið smitandi enda sögðu þær að lokum: „Hafir þú sjálf trú á verkefni, eru aðrir jafnframt tilbúnir til að taka þátt.“

Um sérfræðileysi félagsráðgjafa

Guðlaug M. Júlíusdóttir

Guðlaug M. Júlíusdóttir, félagsráðgjafi, verkefnastjóri félagsráðgjafar á Kvænna- og barnasviði LSH

Undanfarinn áratug hafa fáar fyrirspurnir borist um sérfræðileysi og málefnið lítið sem ekkert verið til umræðu. Síðustu mánuði hefur vitundarvakning átt sér stað innan Félagsráðgjafafélagsins um þennan málaflokk, sérstaklega í ljósi tengingar sérfræðileysis við kjaramál. Því hefur matsnefnd félagsins, í samvinnu við fulltrúa í sérfræðinefnd, nú farið yfir sögulega þróun málaflokksins, núverandi stöðu og framtíðarsýn.

Sögulegt yfirlit

Árið 1990 fengu sálfræðingar samþykktu reglugerð með sérfræðileysi þeirra (Reglugerðarsafn stjórnarráðsins, 1990), og læknar fengu reglugerð um veitingu lækningaleyfa og sérfræðileysa árið 1997 (Reglugerðarsafn stjórnarráðsins, 1997), sem byggir á Læknalögum (nr.53/1988). Þann 6. júlí 1999 samþykkti þáverandi heilbrigðisráðherra reglugerð um sérfræðileysi í félagsráðgjöf (Reglugerðarsafn stjórnarráðsins, 1999). Á eftir félagsráðgjöfum fylgdu hjúkrunarfræðingar og sjúkraþjálfarar sem fengu sína reglugerð um sérfræðileysi samþykktu í febrúar 2003 (Reglugerðarsafn stjórnarráðsins, 1999). Þessar reglugerðir eru allar ólíkar hvað varðar lengd starfsþjálfunar, kröfur um fræðslustundir, handleiðslu og fleira.

Umsjón með sérfræðiréttindum.

Sérfræðinefndin og sérfræðimatsnefnd FÍ

Í 12. grein reglugerðar um veitingu sérfræðileyfa í félagsráðgjöf kemur fram að þriggja manna sérfræðinefnd skuli gefa umsögn um umsóknir sem berast um sérfræðileyfi. (Reglugerð um veitingu sérfræðileyfa í félagsráðgjöf, 1999). Nú skipa sérfræðinefndina Steinunn Hrafnadóttir, formaður, fulltrúi Landlæknis, Sigrún Júlíusdóttir, fulltrúi HÍ, og Ingibjörg Broddadóttir, fulltrúi FÍ. Fyrir Alþingi liggur nú frumvarp til laga um heilbrigðisstarfsmenn (Þingskjal 147, 2011–2012). Þar er lagt til að öll sérlög um heilbrigðisstéttir falli úr gildi. Í staðinn verði sett ein heildræn löggjöf og að reglugerðir verði settar um hverja heilbrigðisstétt, sem nú búa við sérstök lög. Í þeim reglugerðum sem taka eiga við af sérlögunum eiga að vera sérstakir kaflar um sérfræðileyfi ásamt umfjöllun um faglegar kröfur stéttanna sem nú er í sérlögunum. Þetta þýðir að endurskoða verður allar reglugerðir um sérfræðileyfi, þar á meðal félagsráðgjafa. Sú endurskoðunarvinna er hafin á vegum sérfræðinefndar og matsnefndarinnar.

Umsókn um sérfræðileyfi og kjaratenging

Þegar fólk vill meta hvort það uppfylli kröfur um sérfræðileyfi er mikilvægt að lesa bæði reglugerðina sjálfa og einnig vinnureglur sérfræðinefndar sem er að finna á vefsíðu félagsins undir *Sérfræðileyfi*. Umsóknareyðublað um sérfræðileyfi er á vefsíðu landlæknis, www.landlaeknir.is. Gott er að prenta út umsóknareyðublað og nota það sem gátlista yfir það sem þarf að fylgja umsókn. Útfylltri umsókn er skilað til landlæknis með fylgiskjölum. Landlæknir sendir umsóknina áfram til sérfræðinefndar sem gefur umsögn eftir að matsnefndin hefur fjallað um hana. Umsögn um umsóknina – samþykkt eða synjað, með rökstuðningi, er svo send til landlæknis sem sker endanlega úr um málið. Þegar fólk fær synjun er það yfirleitt vegna þess að eitthvað vantar upp á þá þætti sem krafist er, og fær fólk þá tækifæri til að bæta þar úr. Umsóknin er enn virk á meðan.

Þegar samið var um kjör félagsráðgjafa hjá Reykjavíkurborg síðastliðið haust var samþykkt að félagsráðgjafar fengju launaflokka fyrir að fylgja svokallaðri áfangaleið í átt að sérfræðileyfi og einnig fyrir leyfið sjálft. Einnig stendur til að ræða við ríkisstofnanir um þessa sömu leið í stofnanasamningum sem fram undan eru. Þessi leið hefur verið farin hjá sálfræðingum í kjaramálum frá því í samningum 2006 og hefur gefist vel. Þá hafa þeir lokið ákveðnum

áföngum í átt að sérfræðileyfi með umsamdri launaflokkahækkun. Þó hefur það verið regla hjá þeim og einnig verið rætt hjá sérfræðinefnd, matsnefndinni og stjórn félagsins, að þessi kjarasamningsbundnu áfangar séu einungis metnir í tengslum við launamál hjá viðkomandi launaskrifstofu en ekki hjá sérfræðinefnd eða á skrifstofu félagsins.

Sérfræðileyfi, til hvers, fyrir hvern?

Það var stór áfangi þegar reglugerðin um sérfræðileyfi félagsráðgjafa var samþykkt og hún fól í sér nokkra hvatningu. Undanfarinn áratug hefur menntun félagsráðgjafa frá Háskóla Íslands þróast ört og útskrifast nú enginn félagsráðgjafi með starfsréttindi án meistaraáráðu. Með fjölgun félagsráðgjafa með sérfræðileyfi, sem eru virkir í starfi á sínu sviði, má vænta þess að vinnuveitendur fari að telja það gagnlegt, jafnvel nauðsynlegt, að ráða félagsráðgjafa með sérfræðileyfi í stöður. Á vinnustöðum eins og Landspítalanum er hefð er fyrir því að þar starfi fólk í sérfræðingsstöðum hjá t.d. læknum og hjúkrunarfræðingum. Annars staðar þarf að skapa slíka hefð. En ljóst er að sú hefð mun ekki skapast ef ekki eru til sérfræðingar til að manna stöðurnar. Við þurfum því að skapa hefðina og knýja á um að til verði sérfræðingsstöður fyrir félagsráðgjafa með sérfræðingsleyfi. Enginn mun gera það fyrir okkur.

Heimildir

- Lög Félagsráðgjafafélags Íslands*. Samþykkt síðast á aðalfundi félagsins í mars 2011. Vefsíða Félagsráðgjafafélags Íslands, www.felagsradgjof.is.
Læknalög, nr.53/1988
Reglugerð um sérfræðileyfi í félagsráðgjöf. (1999). Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið.
Reglugerð um sérfræðileyfi sálfræðinga. (1990). Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið.
Vinnureglur nefndar um sérfræðileyfi félagsráðgjafa. (e.d.). Vefsíða Félagsráðgjafafélags Íslands, www.felagsradgjof.is.
Þingskjal 147. *Frumvarp til laga um heilbrigðisstarfsmenn*. Lagt fyrir Alþingi á 140. löggjafarþingi 2011–2012.

Vefsíður

- Alþingi, www.althingi.is
Félagsráðgjafafélag Íslands, www.felagsradgjof.is
Reglugerðarsafn Stjórnarráðsins, www.reglugerd.is
Heimasíða Landlæknisembættisins, www.landlaeknir.is

Siðferði og starfshættir – pælingar af vettvangi

Unnur V. Ingólfssdóttir

Unnur V.
Ingólfssdóttir,
MA, félagsráðgjafi
og félagsmálastjóri í
Mosfellsbæ

Hlutverk siðanefndar er að efla lifandi umræðu um siðferði og starfshætti meðal félagsmanna og stuðla að fræðslu fyrir þá um siðfræðileg málefni. Í kjölfar skýrslu rannsóknarnefndar Alþingis um siðferði og starfshætti í tengslum við fall íslensku bankanna árið 2008, ákvað nefndin að efna til málþings haustið 2010 um málefnið. Tilgangurinn var sá að gefa félagsráðgjöfum sem starfa í

opinberri stjórnslu tækifæri til að læra af því sem betur mátti fara í siðferði og starfsháttum opinberra starfsmanna í aðdraganda falls bankanna.

Frummælendur voru: Salvör Nordal, forstöðumaður Siðfræðistofnunar Háskóla Íslands, dr. Steinunn Hrafnisdóttir, dósent í félagsráðgjöf og varadeildarforseti félagsráðgjafardeildar Háskóla Íslands, og Helga Sól Ólafsdóttir, félagsráðgjafi og fulltrúi siðanefndar. Að loknum framsöguerindum hófust almennar umræður og að ósk siðanefndar skildu fundarmenn eftir skriflegar tillögur að frekari umræðu og íhugun um siðfræðileg málefni meðal félagsráðgjafa.

Tillögurnar sem fram komu voru greindar eftir efni í fjóra flokka. Til þess að þróa umræðuna áfram fékk nefndin til liðs við sig hóp félagsráðgjafa og félagsráðgjafarnema. Tveir hópar fjölluðu um hvert efni og niðurstöður voru kynntar á málþingi siðanefndar 18. nóvember 2011. Í stuttu máli eru þær eftirfarandi:

a) *Siðareglur, hvernig virkja megí umræðuna meðal félagsmanna*

Aukin aðkoma félagsráðgjafa að umræðu um velferðarmál ásamt því að vera málsvarar þeirra sem minna mega sín er liður í því að virkja umræðu meðal félagsráðgjafa um siðfræðileg mál og gildi siðareglna. Félagsráðgjafar þurfa að tileinka sér reglurnar þannig að þær veiti þeim faglegt og siðfræðilegt taumhald. Ástríða félagsráðgjafa fyrir starfi sínu

og sterkur áhugi á því stuðlar að því að þeir haldi vöku sinni.

b) *Siðareglur – álag í starfi*

Álag vegna aukins mála fjölda, flóknari mála og takmarkaðra úrræða stríðir gegn því að félagsráðgjafar virði ákvæði siðareglna um að sinna rannsóknarstörfum og sýni frumkvæði við að þróa nýjar hugmyndir í starfi. Félagsráðgjafar þurfa að standa vörð um að missa ekki sjónar af mikilvægi þekkingar sinnar, sem eftt getur með þeim sjálfstraust og þannig stuðlað að viðunandi starfsumhverfi. Forgangsröðun verkefna og sérhæfing getur unnið gegn álagi. Siðareglur félagsins geta verið vörður á þeirri leið.

c) *Siðareglur – ábyrgð, áhrif og skyldur*

Ábyrgð, áhrif og skyldur félagsráðgjafa á tímum aukins álags gera kröfur til þeirra um að eiga frumkvæði, stuðla að nýsköpun í starfsháttum og auknu samstarfi þeirra sem að málum koma. Félagsráðgjafar starfa við flóknar aðstæður í umhverfi þar sem réttarreglur, takmarkað fjármagn og hefðir hafa mikil áhrif. Þeir eiga samskipti við marga aðila með ólíkar væntingar í umhverfi sem kallar gjarnan á togstreitu milli valds og samúðar, samvisku og löghlýðni.

d) *Kenna og nema – að tileinka sér gildi siðareglna*

Ábyrgð kennara sem fyrirmynd var nemendum í félagsráðgjöf hugleikin. Einnig siðfræðisskyldur þeirra gagnvart viðfangsefninu, kennurum og hvers þeirra gagnvart öðru. Nemendur vörpuðu fram þeirri spurningu hvort þeir ættu að eiga sér sínar eigin siðareglur.

Að þroska siðfræðisvitund í starfi sem félagsráðgjafi krefst þjálfunar eins og annað atferli sem byggist á færni. Að rýna í eigin huga og viðmót ásamt því að viðurkenna eigin takmarkanir er forsenda framfara í starfi. Málþing siðanefndar eru liður í því að hvetja til slíkra hugleiðinga og stefnir nefndin að áframhaldandi vinnu á þessum vettvangi.

Fyrir hönd siðanefndar,
Unnur V. Ingólfssdóttir
formaður

Norræn ráðstefna um velferðarmál og fagmennsku

Pórhildur Egilsdóttir

Pórhildur Egilsdóttir,
MA, félagsráðgjafi
á Velferðarsviði
Reykjavíkurborgar

Norræn ráðstefna um velferðarmál og fagmennsku var haldin á Íslandi dagana 11.–13. ágúst 2011. Að skipulagningu hennar stóðu Félagssráðgjafafélag Íslands, Þroskaþjálfafélag Íslands, Ísforsa – Samtök um rannsóknir í félagsráðgjöf, Félagssráðgjafardeild Háskóla Íslands og Námsbraut í þroskaþjálfun á Háskóla Íslands. Þetta var gert í samstarfi við samtök norrænna félagsráð-

gjafa, samtök norrænna þroskaþjálfara, norræn samtök um rannsóknir í félagsráðgjöf (Forsa) og norræna nefnd um félagsráðgjafarnám (Nordisk Sosialhøgskolekomité). Tungumál ráðstefnunnar var enska og fóru flest erindi og umræður fram á því máli. Kveikjan að ráðstefnunni var efnahagskreppan og þær siðferðilegu og félagslegu afleiðingar sem hún hafði í för með sér. Ástæða þótti til að sameina faghópa og fræðimenn sem vinna að velferðarmálum og rannsóknum. Ráðstefnan fór fram á Grand Hotel og í Háskóla Íslands. Ráðstefnugestir voru um 500 talsins, fræðimenn og fagfólk frá 14 þjóðlöndum. Í aðdraganda ráðstefnunnar var boðið upp á vettvangsferðir þar sem ráðstefnugestir skoðuðu hverfaþjónustu Reykjavíkurborgar fyrir fjölskyldur, barnavernd á vegum ríkisins og ýmis endurhæfingarúræði. Á forráðstefnunni kynntu íslenskir embættismenn og fræðimenn aðgerðir íslenskra stjórnvalda í tengslum við efnahagskreppuna og rannsóknir á afleiðingum hennar, m.a. starfsemi Velferðarvaktar og efni úr skýrslu rannsóknarnefndar Alþingis.

Ráðstefnan var skipulögð á þann hátt að vinnu-smiðjur voru starfræktar alla dagana og þeim skipt upp eftir þema og áherslum. Smiðjurnar voru 31 talsins og voru 4–6 erindi haldin í hverri. Fyrirlesarar voru um 150 talsins. Erindin fjölluðu um málefni innflytjenda, öldrun, stefnumótun og stjórnun, barnavernd, samfélagsvinnu, krafteflingu, ofbeldi, siðfræði og málefni jaðarhópa. Einnig um fag-

mennsku, fræði og starf, fjármálakreppu, menntun og rannsóknarsamstarf milli háskóla og þjónustuaðila. Fyrirlesarar nálgudust viðfangsefnið á mismunandi hátt og ljóst er að mikil gróska er ríkjandi í starfi og á sviði rannsókna. Í smiðjunum skapaðist nálægð milli fyrirlesara og hlustenda og þar var svigrúm fyrir spurningar og skoðanaskipti.

Setning ráðstefnunnar var á Háskólatorgi í Háskóla Íslands. Guðbjartur Hannesson velferðarráðherra ávarpaði ráðstefnugesti og kynnti hugmyndafræði norræna velferðarkerfisins og það hvernig efnahagsþrengingar kalla á endurskoðun og endurskipulagningu þjónustunnar. Hann lýsti yfir mikilvægi þess að fagfólk, rannsakendur, stjórnáamenn og notendur velferðarþjónustunnar finni í sameiningu nýjar leiðir til þess að þróa þjónustu. Tilgangur þess er að koma til móts við þarfir fólks á sem hagkvæmasta hátt.

Opnunarfyrirlestur ráðstefnunnar hélt Sigrún Júlíusdóttir, prófessor í félagsráðgjöf við Háskóla Íslands. Hún nefndi fyrirlestur sinn „Þekking og áhrifavald í félagsráðgjöf – siðfræðilegt og pólitískt sjónarhorn“. Þar greindi hún þekkingarstöðu félagsráðgjafar, hvernig vísindagreinin hefur þróast og þroskast m.a. fyrir áhrif frá samfélagsbreytingum og tíðaranda. Á síðari hluta liðinnar aldar brugðust félagsráðgjafar ötullega við kröfum samfélagsins og stofnunum þess með því að þjóna og lagfæra í stað þess að leggja áherslu á að greina ferla og samhengi. Nú velta þeir hins vegar frekar vöngum yfir hlutverki sínu og eru sér meðvitaðri um sjálfsmynd sína og sérstöðu. Sigrún tíundaði mikilvægi þess að varðveita faglegar hugsjónir eða það sem Bourdieu kallar „illusio“ – ljósið, og er hluti af arfleidd stéttarinnar. Hún notaði hugtök heimspekingsins Hönnuh Arendt, „vita activa“ og „vita contemplativa“ í tengslum við ljósið, annars vegar hið „virka líf“ og hins vegar „líf íhugunar“, ástundun félagslegrar virkni og fræðimennsku. Félagssráðgjafar þurfa að taka sér tíma, andrými til þess að geta beitt sjálfsákvörðunarrétti sínum og innsæisþekkingu í starfi. Þannig geta þeir stuðlað að vitundarvakningu og krafteflingu skjólstaðinganna jafnframt því að

ígrunda í sameiningu og kryfja til mergjar það samhengi sem þeir starfa í. Að ígrunda er ekki andstæða þess að vera virkur þátttakandi í samfélaginu. Þegar félagsráðgjafar tengja þetta tvennt varðveita þeir hið óskilyrta, ábyrga og faglega þekkingarvald samhliða hugsjón fagsins í þágu skjólstæðinganna.

Fjórir aðalfyrirlesarar fluttu erindi sín í aðalsalnum fyrir alla ráðstefnugesti. Þetta voru prófessorarnir Rannveig Traustadóttir frá Íslandi, Jan Tøssebro og Bjørn Hvinden frá Noregi og Jorma Sipilä frá Finnlandi. Þau beindu sjónum sínum að fagmennsku velferðarstétta og stöðu velferðarmála á Norðurlöndum.

Rannveig Traustadóttir lýsti hugmyndafræðilegri þróun á sviði fötlunar frá eðlilegu lífi til sjálfstæðs lífs og fjallaði um samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks. Hún sagði mannréttindasjónarhorn sammingsins sambærilegt við áherslur í norrænni stefnumótun á sviði fötlunar og telur mikilvægt að Norðurlöndin verði í forystuhlutverki við framkvæmd hans.

Jan Tøssebro lýsti þróun í yfirfærslu málefna fatlaðra á Norðurlöndum og niðurstaða hans var sú að ekki sé nóg að færa ábyrgðina yfir á sveitarfélögin heldur þurfi ríkisvaldið að fylgjast með framkvæmdinni og sjá til þess með lögum og eftirliti að vernda hagsmunum fatlaðra.

Jorma Sipilä lýsti því hvernig markaðsöflin leggja undir sig flest svið samfélagsins og hvernig hugmyndafræði nýfrjálshyggju og einkavæðingar ná til opinberrar þjónustu. Hann lýsti yfir áhyggjum af nýskipan í ríkisrekstri og þeim vanda sem skapast þegar ábyrgð ríkisvaldsins lýtur markaðslögmálum.

Bjørn Hvinden fjallaði um norræna velferðarlíkanið sem hann sagði vera fræðilega, aðstæðubundna hugsjónasmíð, oft notaða í pólitísku augnamiði. Í erindi sínu ígrundaði hann þá spurningu hvort Norðurlandþjóðir útiloki ákveðna hópa þegar þær leitast við að uppfylla eigin ímynd um jöfnuð. Hann spurði hvort forsenda jafnra tækifæra geti verið gild þegar hún er skynjuð sem einsleitni. Máli sínu til stuðnings sýndi hann fram á hvernig jaðarhópar, eins og fólk með fötlun og fólk af erlendu bergi brotið, eiga erfitt uppdráttar á atvinnumarkaði. Bjørn Hvinden taldi að ástæðurnar fyrir útilokun þessara hópa séu margar og að Norðurlöndin geti gert betur en raun ber vitni. Þess vegna þurfi að meta jöfnuð út frá fjölbreytni en ekki einsleitni.

Í lok ráðstefnunnar var Sigrúnu Júlíusdóttur prófessor veitt heiðursverðlaun félags Norrænna háskóla

í félagsráðgjöf. Viðurkenninguna hlaut hún fyrir framlag sitt til kennslu, hlutdeild sína í þróun félagsráðgjafar og fyrir rannsóknir á sviði barna- og fjölskyldumála, bæði hér á landi og á alþjóðavettvangi. Einnig fyrir þátttöku sína og framlag í norrænu og alþjóðlegu samstarfi.

Nokkrum vikum áður en ráðstefnan hófst framdi maður illvirki í Noregi. Hann beitti pólitískri hugmyndafræði sinni í verki og myrti 77 varnarlaus ungmennti, fulltrúa þeirra gilda sem voru þema ráðstefnunnar. Sjaldan höfum við verið minnt jafn harkalega á mikilvægi samræðu, skoðanaskipta og ábyrgðar afstöðu. Velferð getur vissulega verið ógnað af efnahagslegum þáttum en ekki síður af hugmyndafræði sem þrífst í tómarúmi. Í skugga þessa atburðar var fagmennska og velferð rædd á þessum fallegu síðsumardögum í Reykjavík. Þá var gott að finna samkennd, samhug og samstöðu fagstétta og fræðimanna.

Efni ráðstefnunarinnar er að finna á vefslóðinni <http://gestamottakan.is/welfare2011/home.html>.

Þórhildur Egilsdóttir, félagsráðgjafi, MA

Nýr doktor á sviði félagsráðgjafar

Helga Sól Ólafsdóttir,
félagsráðgjafi, Phd.

Á dögumunum, eða föstudaginn 13 apríl, 2012 kl. 13:00 varði Helga Sól Ólafsdóttir, félagsráðgjafi doktorsritgerð sína við Nordic School of Public Health NHV í Gautaborg. Ritgerðin ber titilinn: Nordic and Infertile. A study of options and decisions. Leiðbeinendur voru Prófessor Anders Möller, Ersta Skoldal College og

Dr. Matts Wikland, Fertilitetcentrum, Gautaborg, Svíþjóð. Andmælandi við vörnina var Associate Professor, Lone Schmidt, MD, DMSci, Phd., Department of Public Health, Universitet Copenhagen. Helga Sól hefur ráðið sig til starfa við kvennasvið Landspítala Háskólasjúkrahúss.

Ritgerðina er hægt að panta hjá NHV SKR 150 án burðargjalds: kirsi.gomes@nhv.se. Nánari upplýsingar veitir Helga Sól í síma: +354 868 0087, tölvupóstfang: helga.olafsdottir@nhv.se, en efni ritgerðarinnar verður kynnt í opinberum fyrirlestri Félagsráðgjafardeildar Háskóla Íslands.